

БЕЛАРУСЬ

Штадзенная політычна-эканамічная і літаратурная газета

пад агульным кіраваннем Язэпа Лёсіна.

№ 8 (64).

Менск, Серада 14 студзеня 1920 г.

№ 8 (64).

ГОД ВЫДАВАННЯ 11.

Падпіска на 1 м-ц з перасыл. 20 р. без перас. 17 р.
АБВЕСТКІ: на 4-й старонцы прымаюцца ва ўсіх мовах па 2 м.
за радок пятагу.

Газета выходзіць штодзень, апроч дзён пасвешчальных.
Рэдакцыя і Кантора: Менск, вул. Міцкевіча, Беларускі Дом (б. Юбілейны).
Рэдактар прымае ад 12—1 гадз. Кантора адчынена ад 9 да 2 гад.
і ад 5 да 7 гад.

Рукапісы павінны быць чытальна напісаны і з адрэсам аўтара.
Аплата прынятых рукапісаў залежыць ад рэдакцыі.
Рукапісы назад не выдаюцца.

ЦЕНА 1 МАРК.

Што-ж далей?

Сталася тое, што павінна было стацца. Армія Дзюбіна разгромлена і гавесна уцякае. Вайсковая арганізацыя, утвораная расійскімі рэстаўратарамі, ад сацыялістаў да нацыяналістаў добрага старога царскага часу, цяпер нікога ўжо ня можа падманіць. „Единная, великая недѣлимая Россія“—гэтае страшыдло для ўсіх, у ком жыў дух і жыўе любоў да свайго народу, к волі і незалежнасці,—больш ужо ня істае. Толькі тунны царскіх генералаў ды адарванне ад зямлі расійскіх сацыялістаў могуць яшчэ верыць у вялікарасійскую мару, бязупынна уцякаючы ад сваіх праціўнікаў і шукаючы паратунку ў Чорным і Азоўскіх морях.

Цяпер крах абудавання вялікай Расіі стаў ясным для ўсіх і нават тым, хто яшчэ нядаўна верыў у рэстаўрацыю Расіі, каму гэтага рэстаўрацыя была карысна, каму лягчэй было мець дзело з адным вінавайцам, як з некалькімі. Антанта ўжо адмаўляецца падтрымліваць расійскіх „патрыотаў“. Лейд-Джордж і Клемансо, яшчэ нядаўна траціўшы мільярды народных грошай на падтрыманне дружацкай Расіі, цяпер ужо на ўвесь свет гавораць, што няма там людзей, каторыя маглі-б гаварыць ад імя Расіі. Значыць, ні Калчак, ні Дзюбіна ня могуць больш рахавацца на падтрыманне з боку Антанта.

На чаргу цяпер пастаўлен новы плян (трэба думаць, што не апошні) пакарэння „усходніх барбараў“,—чужымі рукамі, чужою кроўю Антанта хоча задушыць большавікоў. Яна разлічае утварыць новы фронт, звязаць коаліцыю Польшчу, Чэх-Славія, Румынію ды іх сіламі задушыць большавікоў. Антанта мае на гэта права гаспадары Еўропы, і пытанне аб тым, ці добра ці кепска яна гэта робіць,—у гэтым выпадку нас ня цікавіць.

Для нас важна другое. Нас цікавіць пытанне: калі Антанта задушыць большавікоў, то будзе яна аднаўляць старую Расію, ці, нарэшце, праканаецца, што старой Расіі больш быць ня можна?

У нас дагэтуль няма даных, каторыя сведчылі-б, што Антанта перастала верыць у Расію.

Але мы маем шмат фактаў, што пацвярджаюць нашу правільную думку аб тым, што Расіі больш быць ня можна. Дзюбіна разбіты і гіне, але не затым, што быў слабым на полі бітвы. О, не! Сілы-б яго хваціло. Але гэта была бязмоцная сіла, бо ня мела ў сабе духу нацыянальнай ідэі. Не большавікі, каторыя самі ўміраюць памалу, а сялянство, —украінскае сялянство, казацтва, кубанскае казацтва, як нацыянальныя арганізмы, пабыдалі Дзюбіна. Гэта яны гоняць яго з свае зямлі, гэта яны вызваляюць свой край ад акупантаў. Так

было і пры немцах, калі украінскі народ прагнаў нямецкага стаўленіка Скарапацкага, так было і пры большавіках і так будзе пастаянна, калі на чужой зямлі будзе спыняцца чужая нага, незалежна ад таго, якіе абцяжкі яна будзе даваць. Калі-б цяпер маглі хутка утварыцца украінская армія, то большавікі не акупіравалі-б Украіны; большавікі туды прышлі часова, як адзіная арганізаваная сіла, каторая прышла на пустое месца Дзюбіна месца. Большавікі гэта разумеюць, і ня дарма Троцкі ў сваім прыказе абяцае Украіне некую аўтаномію і утварэнне нацыянальнай улады і арміі.

І ў той момант, калі пацярпеўшая крах Антанта напружае свае зблутаныя рады, каб зноў нанесці удар, мы пытаем:

— Што-ж далей?

Ці будзе гэтака сама акупіравацца тэрыторыі быўшай Расійскай імперыі дзеля таго, каб дагэтуль адным толькі расійскім памешчыкам і страціўшым грунт пад нагамі маскоўскім сацыялістам, а ці будзе гэтака сама карыстацца спачуццём і прыхільнасцю тые, хто паказаў сваю нежыццяздольнасць, хто гіне, хто жыць толькі як дэспот? Ці нарэшце будзе паўтэры стогі і крыкі амучаных у няроўным змаганні народаў Украіны, Беларусі, Літвы і інш.

Пара-ж ужо прызнацца, што вялікая і непабыдаемая сіла нацыянальнага самаўсведамлення, што супакой разбудавання акіяна нацыянальнай рэвалюцыі можна толькі прызнаннем законных праў народаў, здавальненнем іх справядлівых дамаганняў і падтрыманнем іх у справе іх уласнага вызвалення. А дагэтуль, покі гэта ня будзе зроблена, як раней на тэрыторыі быўшай Расіі будзе панаваць безладдзе, пралівацца кроў і ніякія карацельныя экспедыцыі, ніякі агонь, ніякі меч ня вырве з душы народу яго жыццёвых нацыянальных дамаганняў.

І колькі-б не тварылі палітычных камбінацыяў і як-бы хітрыя яны ня былі,—большавікі астануцца на чале Маскоўшчыны, а пажар грамадзянскай вайны на ўсходзе Еўропы не патухне.

І так сама, як з Украіны, Кубані і Горскіх рэспублік—уцяклі большавікі і дзюбініцы, як з Латвіі і Літвы уцякло войско Юдэвіча, большавікі і бэрмонтаўцы,—так будзе уцякаць усе тые, хто прыдзе у чужую зямлю, як акупант, хто прыдзе з чужымі для народу лёзунгамі, хто прынясе чужую, непажаданую для яго уладу.

Вось дзеля чаго мы пытаем у ду-
жых свету гэтага:

— Што-ж далей?

Бо ведаем, што далей так быць ня
можа.

Г.ры.

родкі і злучыць пад чырвоным знаменем усе народы усяго свету. Насколько ёй гэта удаецца—пакажа будучына, але пакуль што усе дзяржавы, апрача, разумеюцца. Вялікарасі, ўсімі сіламі стараюцца адхрысціцца ад гэтага раю. Нацыянальная рэвалюцыя, паставіўшая сабе мэтай вызваленне ўсіх нацый, быўшых у паднявольлі ў дужэйшых дзяржаваў, ідзе другімі шляхамі да вызвалення чалавека з вечных путаў няволі. Яна змагаецца за тое, каб кожны народ пастаўляў сам аб сваёй долі і быў гаспадаром свайго краю, свайго багацця. Нацыянальная рэвалюцыя не страціцца к аднаму богу на зямлі, і не збывае ў вадну кучу ўсіх народаў пад адзім сьцягам.

І вось, бачыма, што і сацыяльная і нацыянальная рэвалюцыя мае сваіх прыхільнікаў, якія і змагаюцца шчыра за свае ідэалы.

Але, што цікавейшыя правадны сацыяльнай рэвалюцыі—Расійскія большавікі, гэтыя заўзятныя праціўнікі найменшага праяўлення нацыянальнага будаўніцтва, і яны змушаны былі хоць фікцыйна ствараць ільлюзіі, што яны так сама спачуваюць нацыянальным тэндэнцыям паднявольваных імі народаў, і такім чынам стваралі „незалежныя“ рэспублікі, як напр. Беларускую, Украінскую.

Гэтыя даўне рэвалюцыі—гэтыя піонеры жыцця на зямлі на новых парадках, найбольш праявілі свае добрыя і блажыя староны, як гэта ня даўна—на беларускай зямлі.

Проплы раз я ўжо высьвёну, на сколькі гэта магчыма было у кароткай тэзтай стацыі, як большавікі то тварылі, то касавалі незалежную Беларусь, як то паднясілі, то тапталі найменшыя правы беларускага нацыянальнага духу.

Цяпер мы павінны звярнуць увагу на праціўны лагер, на правадную нацыянальную рэвалюцыю—на Польшчу, дзяржаву, якая уваскрэсла на магіле быўшай Расіі ды Нямецкыні і Аўстрыі а народ польскі столькі ў сваім часе павінен быў выпярпець зьнявагі і нацыянальнага паніжэння. Здавалася, той месіянізм, які быў прывіты польскаму народу, у часе яго паднявольля, лепшымі польскімі мысліцелямі, павінен быў выгадаваць у гэтым народзе шпос ці светлае, разунае, што магло-бы служыць прыкладам і для другіх быўшых у паднявольлі народаў. Але ідэалі-адно, а прыктыка жыццёвая—другое.

Паўная частка польскага грамадзянства, так званая „народова-дэмакратыя“, асьлепленая пабедамі польскага салдата, сышла з тэй дарогі, якую паляком наменцілі святлейшыя іх грамадзяне—Міцкевічы, Красінскі, Славакі і інш. Калішніе лёзунгі „за нашу і вашу волю“, „вольны з вольным, роўны з роўным“ пашлі ў няпачаць, а калі яшчэ дзе-не-дзе і зьвіняць яны, то толькі, як байкі для простых людзей, як абцяжкі, якім ужо ніхто ня верыць.

Калі немцы пачалі ачышчаць Беларусь, то бадай адначасна на яе аграблены абшары з вялікім разгонам рываліся з усходу—расійскія большавікі, з захаду—польскія нацыяналісты. І тут на нашых плячах мы пачулі, што маюць і могуць адны і другія.

Палікі, як і большавікі, калі верыць адоўжэ Начальніка Польскай дзяржавы, няслі з сабой вызваленне Беларусі з адвечнага яра. Язэп Пілсудскі заявіў у Менску, што „хацеў-бы бачыць гэты край вольным паміж вольнымі народамі“. Але заява Вялікага Начальніка Польскай дзяржавы—адно, а політыка польскіх відекаў і жандармаў—другое.

Пасля заняцця польскімі войскамі Горадня, тамтэйшыя беларусы на разе прасвятлелі. Заварушылася беларуская нацыянальная жыццё. Пачалі

думаць аб беларускіх школах, газетах. І што-ж? Беларускае апынулася ў стане забароненага.

На Вялікідзень палякі забралі Вільню. Па нейкім часе удалося там склікаць Рату Віленшчыны і Горадзеншчыны. Рада пачала прапавіць, адкрываць школы, і думаць, што палякі, то-гэта не большавікі. Аказываецца, методы дзяржаўнай гаспадаркі польскіх відекаў мала чым розняцца ад мэтаў расійскіх большавікоў. Прыкладам гэтага можа служыць закрыццё Буцлаўскай гімназіі і інш., а пасля візыты жандармаў у памяшканьне самой рады на Вострабрамскай вуліцы у Вільні.

Калі большавікі уцяклі з Менску, а палякі увыйшлі, то беларусы з абяцаным уздыгнулі. Начальніка Польскай дзяржавы віталі шчыра, і спадзяваліся, што справа незалежнасці Беларусі цяпер стане на цвёрдым грунце, што братні польскі народ данаможа беларусам абудоваць сваю бацькаўшчыну, як ён абудоваў і сваю.

У Менску тады закінула праца. Арганізаваўся Беларускі Нацыянальны камітэт, пачала выходзіць штадзенная беларуская газета, а 12 лістапада была адкрыта сесія Рату Б. П. Р. Здавалася, што ўсё пойдзе добра. Але вышло ня тое. За „плебісцыт“ паліцыя пры помачы сьлёсара увезла ў рэдакцыю беларускай газеты і забрала ўсе канторскія і рэдакцыйныя матэрыялы.

З гэтага бачым, што эндэкая рэакцыя якбы пачынае браць верх. Справа незалежнасці Беларусі зводзіцца гэтымі панами на няма нішто. Для эндэкаў нічога не знача прымер скарэй Расіі, якая пад паліцэйскім і жандармскім кулаком трымала дзесяткі паднявольных народаў і якая рухнула, як падціўны слуп, пры першым сільнейшым подмуху вольнага ветру.

Польскія эндэкі, заместа праводзіць у жыццё даўнейшы лёзунг: „вольны з вольным, роўны з роўным“, накінулі нам „плебісцыт“ і прынятую соймам „рэзолюцыю“, якая недвузначна прылучае незалежную Беларусь да Польшчы.

Сацыяльныя рэвалюцыянеры з усходу і нацыянальныя „рэвалюцыянеры“ з захаду ў мінулы год паказалі сваю праўдзівую натуру. І тые і гэтыя ў сваім мілітарна-імперыялістычным поглядзе стараюцца сыцерці па дарозе ўсё, што ім стаіць на перашкодзе дзеля дасціжэньня сваіх мэт. Асьлепленны часовымі пабедамі, забываюцца, што жыўць не ў сярэднявеч’і, калі сіла кулака панавала над сілай права. Свайей неразумнай захватнай політыкай яны толькі зацягваюць працэс праўдыва-на-культурных ідэй і пашырэння на зямлі нясьмертных ідэалаў свабоды, роўнасці і брацтва.

І для Беларусі, як ня быў цяжкім мінулы год у яе змаганні за сваю дзяржаўную незалежнасць, а усё-ж такі ён шмат чаму наўчыў, і шмат каму з беларускага грамадзянства адкрыў вочы, асьлепленныя тамі ці іншымі утопіямі і абяцанкамі...

Мінулы год паказаў нам, што інтэрнацыяналісты і апьяненныя пабедамі нацыяналісты не дадуць Беларусі жаданага міру і незалежнасці. Яны яе дзялілі і будуць дзяліць паміж сабой, пакуль сам беларускі народ ня скажа свайго апошняга слова.

Але і жандармы і большавікі „чрезвычайкі“ не завядуць на зямлі вечнага парадку і ладу, як і нацыянальна-сацыяльных пытанняў не пакіраваць у свой бок часовым пабеднікам. Крыніцы жыцця пацякуць сваім спрадвеку вызначаным справядлівым парадкам. І з часам народы патрапяць найці супольную мову, каб на суседзку дагаварыцца, паміж сабой ды наладзіць і свае граніцы і свае дзяржаўныя правы на незалежнасць.

Справа незалежнасці Беларусі за мінулы год.

II

У апошніе годы політычныя перамены ў Еўропе, упалі і паўставаўшы малых і вялікіх дзяржаваў праходзілі і праходзяць перад нашымі вачыма, як у калейдаскопе. Мацнейшыя народы хочуць павялічыць сваю тэрыторыяльную і збройную сілу коштам слабейшых. Слабейшыя народы, асабліва уваскрэсшыя на тэрыторыі быўшай Расіі, змагаюцца толькі за тое, каб жыць, каб адстаяць сваю незалежнасць, не папускаючы свайго і незахопліваючы чужога.

Вайна і рэвалюцыя выкінула ў дабавак два лёзунгі, два ня згодныя з сабой—як агонь і вада,—кірункі ў змаганні за культурна-політычныя правы народаў і дзяржаваў. Давяе, сказаў-бы,

непамерныя сілы змагаюцца цяпер паміж сабой за панаваанне над народнымі ідэаламі на ўсім свеце; дзельне рэвалюцыі выступілі на крываваую арэну за свае праўды, за свае першынство ў дзеле будавання будучага людскога жыцця на грэшнай зямлі. Гэта—рэвалюцыя нацыянальная і рэвалюцыя сацыяльная.

Як першая так і другая стараюцца ўсіх пераканаць, што кожная з іх змагаецца за лепшыя усясьветныя ідэалы, за святлыя дні.

Сацыяльная рэвалюцыя, якая загарэлася крывавым пажарам на усходзе Еўропы—у Расіі, і цяпер яшчэ палае ўсё паядзінчым полымем, стараецца ў сваім пабедным похадзе нішто-жыць усялякія нацыянальныя перага-

Віхор прамяне і прыдзе ясная жыватворчая пагода для ўсіх. Абы толькі рэакцыя урадавая не змянілася на рэакцыю грамадзянства. Гэтага трэба як найболей баяцца, і з лёзунгам змаганьня з рэакцыяй у самым грамадзянстве мы павінны ісьці ў гэты новы год.

Калі мы выйдзем у гэтым змаганьні пабеднікамі, калі вольнага народнага духу не апануе цёмная сіла і ён будзе далей сягаць па арлінаму, то

АПОШНІЕ НАВІНЫ.

ПАВЕДАМЛЕНЬНЕ ПОЛЬСКАГА ГЭНЭРАЛЬНАГА ШТАБУ.

Ад 11—1.

Літ.-Бел. фронт. Бальшавікі з новымі сіламі атакавалі нашыя пазыцыі к поўначы ўсходу ад Дзвінску. Усе іх націскі разбіты адвагаю нашых салдатаў.

К паўночы і поўдню ад Полацку нашыя атрады учынілі рад энэргічных наступаў, разбіваючы бальшавіцкія стаўкі. У гэтых малых чынасьцях мы захапілі 5 кулямётаў і болей за 10 палонных. На Палескай частцы анты-бальшавіцкі рух сярод тамтэйшага насяленьня ўсё павялічваецца.

Валынскі фронт. Бальшавікі ў працягу учарашняга дня аднавілі два разы свае наступы на нашыя стаўкі каля Лубару. Гэтыя наступы адбіты з вялікімі для іх стратамі.

Саюзьнікі ня падзяць.

ВЕНА, 12—1. „Zürcher Post.“ паведамляе, што Лейд-Джордж не згаджаецца з чынасьцямі Клемансо ў бальшавіцкім пытаньні і карыстаючы падтрыманьнем частцы ангельскага кабінэту, хутка пачне мірныя перагаворы з бальшавікамі.

Яшчэ адна мірная прапозыцыя.

БУКАРЭСТ. 12—1. Савецкі ўрад прапанаваў Румыніі мір, згаджаючыся ўступіць ей Бэсарэбію, калі Румынія ня вышле сваіх войск проці бальшавікоў.

Паўстаньне ў Ірлянды.

ЛЕНДАН. 12—1. У Ірлянды пачалася генэральная забастоўка

і справа вызваленьня Беларусі сягне на такую вышыню, на якую наша бацькаўшчына заслужыла сваім векавечным паднявольлем.

Ня падаючы духам, мы павінны ісьці праз жыццё ў гэты новы год і моцна трымаць сягг змаганьня за сваё вызваленьне, за незалежнасьць сваёй бацькаўшчыны Беларусі.

І пабеда будзе на нашай старане.

К—а.

Рабочыя і буржуазія заявілі аб сваёй салідарнасьці ў змаганьні з Англіяй за незалежнасьць Ірлянды.

У Дубліне зачынены ўсе магазыны і рэстараны. Бастуюць навет пажарныя.

У многіх мясцох адбываюцца стычкі насяленьня з войскамі. Віцэ-кароль Ірлянды Франч зьявіўся да ангельскага ўраду з просьбай прыслаць войско.

Ліквідацыя Калчакоўшчыны.

ВЕНА, 12—1. Подлуг вестак з Масквы, ўрад Калчака падаў у адстаўку і распаўся. Да гэтага часу ў Сыбіры ня ўтворана ніякай новай ўлады. На Байкале ўлада перайшла да атамана Сямёнава.

Наступ японцаў у Сыбіры.

НАУЭН, 12—1. Моцны атрад японцаў наступае на Іркуцк.

Бальшавіцкая окупацыя Украіны.

ВЕНА, 12—1. З Масквы паведамляюць, што ў хуткім часе падуюць Бэрдыянск і Таганрог. Буржуазія ўцякае ў Канстантынопаль. Усе урадавыя установы Дэнкіна ўжо знаходзяцца на параходах.

Бальшавікі занялі Лірын на Падолі, Пяціхатку каля Херсону, Аляксандраўск, ваколіцы Новачаркаску і Сазэпру каля Царыцына.

ВЕНА, 12—1. Дэнкінцы эвакуавалі Ростаў на Дану.

ВЕНА, 10—1. З Масквы паведамляюць, што чырвоныя войскі вядуць бітвы ў 10 вярстах ад Марыуполя г. з. у 10 вярстах ад Чорнага мора.

Політычныя весткі.

Вышэйшая рада.

У пятніцу раніцай адбылося пасяджэньне Вышэйшай рады. Старшыняваў Клемансо. Присутнімі былі Лейд-Джордж і Нітты.

На пасяджэньні разглядаліся дэталі аб абмене ратыфікацыйных нот і выпраўненьні пунктаў мірнага трактату.

Ухвалена, што ўсе выдаткі па функцыянаваньні ў мясцовасьцях, дзе мае быць плебісцыт, Вышэйшай міжсаюзніцкай камісіі, лягуць на Нямеччыну, так-сама і выдаткі па ваеннай акупацыі.

Зьезд політычных дзеячоў у Парыжы.

Прыбылі ў Парыж Лейд-Джордж, Нітты, Лёрд-Керзон, Монтэгу, Бонар Лёу, Вальфур, Сцілэйа і іхняя сьвіта, у ліку да 50 чалавек.

Італія і адраджэньне дзяржавы.

У італьянскі парлямэнт кіраўніком дэмакратыі Гортэсам унесена прапозыцыя аб прызнаньні ўсіх дзяржаваў, якія стварыліся на тэрыторыі б. расійскай імперыі.

Вільсон змагаецца за сваё ідэалы.

З Вашынгтону паведамляюць: У адозьве, якую чыталі на банкэце цэнтральнага камітэту дэмакратычнай партыі, прэзыдэнт Вільсон вытлумачыў, што самы пэўны спосаб моцна паставіць волю народа ёсьць тое, каб паставіць пытаньне саюзу народаў аб пункце змаганьня пры будучых выбарах.

Далей Вільсон піша, што ён ня проці розных зьмен у трактате, але яго галоўныя прынцыпы павінны застацца. Калі Амэрыка ня будзе ратыфікаваць мір, дык стане прад ёю цяжкая задача—утварэньне з Нямеччынай сепаратнага міру.

У Польшчы.

Мірныя прапозыцыі Чычэрына.

„Найе Фрайе Прэс“ паведамляе з Варшавы, што мірныя прапозыцыі Чычэрына да польскага ўраду мае ў сабе яўныя мірныя ўмовы. Маскоўскі ўрад згаджаецца пайсьці на ўступкі.

Рабочыя для Францыі.

Высыланьне кваліфікацыйных рабочых у Францыю агранічана, бо францускі ўрад ужо мае патрэбны лік рабочых для адбудаваньня краіны. Але польскі ўрад пачаў з Францыяй перагаворы аб высыланьні туды аграрных рабочых.

Збожжы з Румыніі.

Польскі ўрад закупіў у Румыніі 2000 вагонаў збожжжа-жыта і пшаніцы. За гэта заплачана жалезам і бензінам. У Румыніі яшчэ ёсьць вялікія запасы

збожжжа і мукі, якія можна купіць толькі ў замену на бензын, жалезо і мануфактурныя тавары.

Праект аб польскім сэнаце.

Урад прапанаваў палітэньні да праекту аб польскім сэнаце. Падлуг гэтага праекту, сэнат будзе мець тые самыя правы, як дом лёрдаў у Англіі, толькі без права „вэта“. Сэнат прыме учасьце ў выбарах дзяржаўнага шэфі і будзе мець у сваім складзе прадстаўнікоў, органаў самаўпраўленьня, грамадзкіх інстытутыў і вышэйшых школ.

На Украіне.

Новы украінскі ўрад.

Быўшы старшыня украінскай рады, у першы час пасля рэвалюцыі, проф. Грушэўскі, вытлумачыў у „Гуманітэ“, што Францыя не павінна лічыць Украіну, каб яна прымала учасьце ў змаганьні з бальшавікамі, бо ў той час, калі Пятлюра выехаў у Варшаву, прадстаўнікі украінскіх сацыялістычных партыяў утварылі новы ўрад у Белай-Цэркве. Гэты ўрад знаходзіцца ў цесным кантакце з савецкім урадам, і 20 тысяч нацыянальных стралкоў пад камандаю Канавалаўна перайшлі пад кіраўніцтва бальшавікоў.

Паведамленьне бальшавіцкага штабу.

Бальшавіцкі штаб аб бітвах на поўдні паведамляе: У ваколіцы Кіева павялічваецца наступ к поўдню ад лініі Баладарка—Таганча. У ваколіцы Чаркас намі занята станцыя Бобрынская. У ваколіцы Аляксандраўска мы заваілі ст. Карыстоўку. Тут намі ўзяты адзін паравоз і 25 вагонаў. На Таганрогскім кірунку мы занялі рад мясцовасьцяў у 45—50 вярстах на паўночы—заходзе ад Таганрогу. У ваколіцы Царыцына мы вядзем далей наступ у напрамку да лініі чыгункі Карпоўка—Царыцын.

У Прыбалтыцы.

Прыбалтыцкі ваенны саюз.

„Vossische Zeitung“ перадае, што эстонскі міністар заграначных спраў і начальнік эстонскага гэн. штабу прыбылі ў Рыгу для перагавораў па новаду канфэрэнцыі, якая мае ў хуткім часе адбыцца паміж міністрамі заграначных спраў балтыцкіх дзяржаваў для арганізацыі саюзу гэтых дзяржаваў.

На эстонскім фронце.

Подлуг афіцыйных вестак, эстонскі гэн. штаб утварыў з бальшавікамі перамірне, якое пачалося ў суботу а 10 гадз. 30 м. А 12 гадз. бальшавікі адкрылі проці эстонцаў моцны артылерыйны агонь. Эстонцы лёгка адбілі наступ бальшавікоў.

3 гісторыі.

Жыў у няволі доўгі час мой бедны брат,
А пшася ён ня меў, як нарадзіўся;
І хлеба чорнага куска ня раз быў рад,
І у бядзе кускам сваім з другім дзяліўся.

А працы, крыўды і гора меў ён шмат;
Нявольнік быў, у школе ня вучыўся.
Скрыўдзіць і ашунаць яго быў кожны рад,
А ён ня раз крывавымі слязьмі заліўся.

Жыццё ня відаеў добрага... Чаму-ж цяпер
Мой беларус ня злодзей і ня зьвер?!
Яго-ж так доўгі час да гэтага вучылі!

Бо ён людзей па свайму ўмеў цаніць,
Знаў, хто гаворыць праўду, хто маніць,
І ворагі душы яго не ачарнілі.

Ст. Шыманоўскі.

Падкошаныя квяты.

(АПАВЯДАНЬНЕ).

Перадрук забаронены.

1.

Будынак памешчыка Гдаўліўскага увесь хаваўся ў зялёні. Перад будынкам быў кватнік, а ў ім—шмат розных квятоў. З кватніку выходзілі дзве сьцежкі і вялі ў парк, пасаджаны даўно таму, можа яшчэ пры дзедах і прадзедах памешчыка. Увесь парк быў, як жывы. Увесь ён быў напоўнены жыццём: птушкі вілі сабе гнёзды на дрэвах і пелі песні; квяты пускалі салодкіх пах, дужкі сярод парку зелянелі. Усё жывое: і птахі, і дрэ-

вы, і былічкі—ўсё цягнулася да гарачага сонца, якое пчыра сьвяціло і грало ў канцы лета, перад восенню.

Адна сьцежачка цераз парк вяла к будынку акомана. Навокала будынку быў кватнік і садзік з пладовымі дрэвамі. У другім баку ад панскага дому—маленькая сьцежачка вяла ў альтанку, ўсю абросшую дажым вінаградом і хмелем.

Адсюль ужо рукой падаць было да ставу, куды сонцо глядзелося, як у лясцерко.

У альтанцы сядзелі дзьве дзяўчынны ў лёгкіх белых сукенках.

Сярод квятоў так сама і яны здаваліся кветкамі.

Як мятлушкі, пырхалі яны па саду; маладымі, тонкімі галасамі стракаталі, як ластаўкі; і так сама, як квяты, яны рваліся к сонцу, к сьвету. Жыццё маніло іх, яны толькі пачыналі яго, ішлі на сустрэчу яму. Дошчы яны набегаліся па парку, і цяпер сядзелі ў альтанцы.

Адна з іх, Алла, дачка самога пана, другая—Ліда, дачка акомана. Абедзьве яны толькі гэтым летам выйшлі з гімназіі, скончыўшы курс.

Алла была жвавая дзяўчына, з чорнымі, як смоль, валасамі. Уся яна была спрытная, як кацёнак, і жвавая, як на пружынах. Яна хутка гаварыла і ўсё сьмеялася ад паўнаты жыцця. Маладая моц, відаць, была ў кожным яе павароце; некуды было яе дзець.

Яе падружка, Ліда, была саўсім на другі манер. Ціхая ды сур'ёзная, з сумам на твары. Валасы яе залаціліся, як сьпепае калосьсе на полі, а вочы былі сінія, як васількі.

Алла расла ў вялікай сям'і; у яе былі браты і сёстры. Можна тым глумачыцца, што яна была вясёлая, а Ліда была адна дачка, адно дзіцё ў бацькі і маткі. Ось можа таму яна была і ціхая ды сумная.

Даўбіліся, бывало, таму, як яны здружыліся і жылі душа ў душу,—так як-бы былі адным чалавекам. Іхніе душы з дзіцячых лет як-бы зьліліся ў адну гармонію. Душа Аллы ў гэтай гармоніі іграла вясёлымі тонамі, а Лідзіна душа сумна пела музыку таго самага жыцця. Адным словам, дзьве душы былі як-бы адной і нічога іх ніколі не разлучала.

Разам яны кончылі гімназію, і цяпер у абедзьвух былі думкі аб тым, як-бы працаваць на карысьць свайго роднага народу.

Найбольш усёго спадабала ім пайсьці ў вёскі настаўнікамі, каб несць асьвету ў народ.

Аб гэтым яны і вялі гатарку, сядзячы ў альтанцы.

— Ты памісьлі толькі, Лідачка,—казала Алла,—мы пойдзем у вёскі і сёлы. Мы будзем працаваць над тым, каб маладое пакаленьне мела магчымасьць добра ведаць і палюбіць сваю бацькаўшчыну, каб тады, увазросшы, аддаваць усе сілы на яе карысьць.

— Так, Аллачка, мы будзем вучыць дзяцей усяму добраму,—адказвала Ліда,—і якое вялікае шчасьце ў тым, каб памагчы другім зробіцца шчаслівымі.

Вочы яе засьвяціліся і натхненна глядзелі ў даль перад сабою, але неспадзевана маладая бліснула думка аб магчымасьці разлучыцца з падружкай.

— Але толькі, Аллачка, мы будзем працаваць разам, каб падтрымліваць адна другую і каб ніколі не разлучацца.

— Ну, як ты можаш аб гэтым і мысьліць?—казала Алла.

— А калі ты выйдзеш замуж, ці-ж мы тагды не разлучымся?—пытае Ліда.

— О, што ты кажаш? Аб гэтым я і ня мысьлю, бо гэта нас разлучыць. Муж завязе мяне далёка ад цябе. Не, гэтага ня будзе!

— Гэта добра, Аллачка мілая,—казала Ліда, кідаючыся на шыю Аллачцы.—Дык, мы будзем настаўнікамі абедзьве, пакуль ня зробімся бабулькамі, і тады разам памром.

— Ну, што ты гэта, Лідачка? Якія непадобныя мысьлі лезуць табе ў галаву. Я ня хочу й слухаць пра сьмерць, бо трэба сьмитаць жыццё, якое яно ёсьць. Гей, нічога, Лідачка, усё будзе добра! Пабягом на пруд, ускачым з месца Аллачка, пацягнула падругу за руку і абедзьве, сьміючыся, выбеглі з альтанкі.

— Ведаеш, Лідачка,—казала далей падруга, у хуткім часе будзе вяселье ў суседа, пана Нотацкага. Яго дачка, панна Марыля, выходзе замуж. Гэта дужа весела. Будуць скокі, музыка. Ах, як добра, як весела!

Родная мова

(3 твораў Н. Ушыскага).

Людзі дуўгі час карысталіся з багатых роднае мовы перад тым, як звярнулі увагу на складанасць і глыбіню яе арганізму і ацанілі яе значэнне для свайго духоўнага жыцця. Але ці ацанілі-ж і цяпер належна? Калі паглядаець на хадавую грамадзянскую думку, на звычайныя ў педагогічнай практыцы спосабы, на ўстройства вучэбнай часці ў розных школах, дык трэба прызнацца, што да такой ацэнкі яшчэ надта далёка... А тым часам мова, якую падараваў нам народ, адна ўжо можа давесці нам, як безамяччана ніжэй стаіць усякі пачасовы чалавек, які-б ён ні быў адукаваны і развіты, як бы ні быў ён багата надараны ад прыроды, — перад вялікім народным арганізмам...

Ня трэба яшчэ быць вялікім філосафам, а годзе хоць крыху задумацца аб сваёй роднай мове, каб пераканацца, што мова народа — ёсць цэльным, створаным ім, арганізмам, які вырас з усімі сваімі народнымі асабнасцямі з нейкага нібы зярня, таёмнага, захаванага недаў у глыбінах народнага духу. Мова народу гэта лепшы, ніколі не вячучы і вечна нанова развітаючы квет усяго яго духоўнага жыцця, што пачынаецца яшчэ далёка за межамі гісторыі. У мове аджывае ўвесь народ і ўся яго бацькаўшчына, у ёй творчаю сілаю народнага духу ператвараецца ў думку, у абраз і гук — неба бацькаўшчыны, яе паветра, яе фізічныя з'явы, яе кліматы, яе поле, горы і даліны, яе лясы і рэкі, яе бурны і навалніцы. — Увесь гэты глыбокі, поўны мыслі і пачуццяў голас роднае прыроды, які гэтака галасна гаворыць у замілаванні чалавека да яго другі раз няпрэтульнай бацькаўшчыны, які так выразна выказваецца ў родных напевах, у вуснах народных пэстаў.

Але ў ясных, прызастых глыбінах мовы народнай адбываецца не адна толькі прырода роднай старані, але і ўся гісторыя духоўнага жыцця народа. Пакаленні народу праходзяць адно па адным, але рэзультаты жыцця кожнага пакалення застаюцца ў мове — у спадчыну патомкам. У скарбніцу роднай мовы складаюць пакаленні адно па адным памяці глыбокіх сардэчных рухаў, гістарычных здарэнняў, сваёй веры, паглядаў, мінулага гора і мінулай радасці, адным словам, увесь след свайго духоўнага жыцця народ ашчадна і пільна перахоўвае ў народнай мове.

Мова — гэта самая жывая, самая багатая і трывалая сувязь, якая злучае тые, што жылі, што жывуць і што яшчэ будуць жыць — пакаленні народу ў адну вялікую гістарычную суцэльнасць.

Яна ня толькі выяўляе жыццёвасць народу, але ёсць іменна гэтым самым жыццём. Калі счасна народная мова — народу ўжо больш няма!.. Пакуль жывая народная мова ў вуснах народу, датуль жывы і народ. І няма гвалту больш няноснага, як той, што хоча адабраць ад народу спадчыну, створаную даўгімі пакаленнямі аджываючых яго продкаў. Усё можаце адабраць ад народу і ён усё верне нанова, але адбярэце мову, і ён ужо больш ніколі ня створыць яе; новую бацькаўшчыну можа навет стварыць сабе народ, але мову — ніколі! Памёрла мова ў вуснах народу — памёр і народ. Але, калі душа чалавечая ўздрыгаецца, чуючы аб забойстве аднаго, кароткавечнага чалавека, дык што-ж павінна-б пачуваць яна, падыймаючы руку на жыццё шматвековае гістарычнае асобы — народу, гэтага найвялікшага з усіх стварэнняў Божых на зямлі?

Звучаючы такім чынам, самымі поўным і верным метапісам усяго духоўнага, шматвековага жыцця народу, мова разам з тым ёсць найвялікшым народным настаўнікам, што вучыць народ тады, як яшчэ не было ні кніг, ні школаў і што вучыць яго далей аж да канца гісторыі народу. Усвойваючы родную мову, кожнае новае пакаленне лёгка і бяз працы разам з тым усвойвае рэзультаты мыслі і пачуццяў тысячы папярэдніх пакаленняў, што даўно ўжо стелі ў роднай зямлі, альбо што жылі можа не над Рэйнам і Дняпром, а дзе-небудзь на спадках Гімалаю. Усё, што бачылі, усё, што спрабавалі, усё, што адчулі і перадумалі гэтыя нязлічальныя пакаленні продкаў, усё гэта перадаецца лёгка і бяз працы дзіцяці, якое толькі-толькі адкрывае вочы на Божы свет; і дзіця, навучыўшыся роднай мовы ідзе ўжо ў жыццё з бязмежнымі сіламі. Пазнаючы родную мову, ня ўмоўным знакам толькі навучаецца дзіця, але і ёсць духоўнае жыццё і сілу з радзімых грудзей роднае мовы. Яна глумачыць яму прыроду як ні мог бы растлумачыць ні адзін натураліст; яна знаёміць яго з характарам людзей і грамадзянства, сярод якога ён жыве, з яго гісторыяй і пажаданнямі, як бы ні патрапіў пазнаёміць ні адзін гісторык; яна уводзіць яго ў народную веру, у народную паэзію, як бы ня мог увесці ні адзін эстэтык, яна ўвешчае дае такія лёгкія паняцці і філосафскія пагляды, якіх, ведама ня мог бы даць дзіцяці ні адзін філосаф.

Дзіця, якога развіццём ня было гвалтоўна перакручана, у пачатку-шэсцьгадоў гаворыць ужо вельмі бойка і правільна на сваёй роднай мове. Але падумаць колькі трэба знаанняў, пачуццяў, думак, лёгка, навет філосафіі, каб гаварыць так на якой-небудзь мове, як гаворыць надурное дзіця гадкоў пачатку і сямёх на сваёй роднай? Вельмі памяляюцца тые, хто думае, што пры гэтым

усваенні дзіцем свайой роднай мовы мае дачынненне толькі памяці: ніякай памяці-б не хапіла, каб упомніць ня толькі ўсе словы якой-небудзь мовы, але ўсе мажлівыя камбінацыі гэтых словаў і ўсе мажлівыя іх адмены, — не, калі-б называлі мову толькі адною памяццю, дык бы ніколі ніхто ня ведаў дасканальна ніводнае мовы. Мова, створаная народам, развівае ў думцы дзіцяці здольнасць, што стварае ў чалавеку слова і якую адзначае чалавек ад жывёлы: яна развівае дух... Але гэты дзіўны педагог, — родная мова, — ня толькі пмат чаго вучыць, але і вучыць надзвычайна лёгка, подлуг нейкага неадсягаема — палягчаючага метаду. Пазнаючы родную мову, дзіця пазнае не адны толькі словы, іхныя камбінацыі і адмены, але без канца пмат паняццяў, паглядаў на прадметы, пмат думак, пачуццяў, мастацкіх вобразаў, лёгка і філосафію мовы, — і пазнае лёгка і хутка; праз два-тры гады пазнае яно гэтаўкі, што і палавіны таго ня можа пазнаць пасьля праз дваццаць гадоў стараннай і метадычнай навукі. Такі-то гэты вялікі народны педагог — родная мова.

Брацкія магілы.

То ня хаты, а курганы,
То сьляды вапцкіх станаў,
То ня дрэвы на мяжы,
То — крыжы, крыжы...

Гэта брацкія магілы,
Маладыя нашы сілы
У зямлі сырой ляжаць
Вечна сьпяць і сьпяць...

Ўдзень над імі сонца зьяе
І салоўка распытвае.
У нацы сава-пугач
Гучна ў плач, у плач...

І атулены туманам,
Месяц ўсходзіць над курганам.
Зоркі дробныя блішчаць,
Ўніз глядзяць, глядзяць...

Гэта душы ўсіх ратаў,
Што пакуталі ў краі,
Ім дах нябёс багат,
Іх так шмат, так шмат...

Плача матка, дзе дзіцяці:
„Што вы нас асірацілі?“
Сня выходзе на загон,
Чуеш стогі і стогі...

Іх ніхто тут не забудзе,
Поклук разарвуцца грудзі.
За чужых яны пайшлі
І — ляглі, ляглі...

Ясакар.

Нацыянальная сьведомасць і беларускія установы.

Вельмі часта гэтака здараецца, што аб чым пмат гаворыцца, дык тое мала праводзіцца ў жыццё. Часта здарэц-

ца, што пачасовая праца адбірае час і увагу працаўніка ад яго галоўнай мэты.

Можна каму паказацца дзіўным, што ў цяперашні час усе беларускія установы маюць адну галоўную мэту — прабуджанне Беларускай нацыянальнай сьведомасці. Кожная, якая-б то ня была беларуская установа — беларуская кнігарня, коопэратыў, рэдакцыя газэты, школа, — ўсе яны павінны пастолькі, пасколькі ў іх праводзіцца праца над разбуджаннем Беларускай нацыянальнай сьведомасці. Калі ў нас зьяўляюцца і чыста прыватныя установы, з спецыяльным назначэннем, як напр. крамы, страўні, бюро працы і інш., якія называюць сябе *беларускімі*, дык і яны, гэтака сама, маюць галоўную мэту — пашырэнне беларускіх чынаў.

На першы погляд здавалася-б, што галоўнай мэтай беларускага коопэратыву ёсць, наогул, развіццё: пашырэнне ідэі коопэрацыі, бюро працы — павінна даваць і вышуківаць працу, і г. д. Але гэтака сталася, што гэтыя заданні адышлі на другі план перад задаваццям нацыянальным. Нам, у цяперашні час, асабліва важна ня тое, што нашае грамадзянства злучыцца ў коопэратыў, — і іменна, што злучыцца ў *беларускі* коопэратыў.

Калі праца над развіццём нацыянальнага самапазнавання стаіць так востра, калі пытанне аб нацыянальным усведамленні — гэта пытанне жыцця і сьмерці, — дык няма калі разглядацца па баках, цікучы, ці не пакінуў свайго спецыяльнага назначэння.

У гэты час, кожная беларуская установа павінна быць фільтрам, прайшоўшы праз які, беларус выходзіць — бы ачышчаным з бруду і муту, накінутых яму чужой культурай. Тут жа будзе дарэчы ўспомніць, што і ўсе працаўнікі, сьведомыя грамадзяне-беларусы, дзе-б то яны ні былі, якой-бы працай не займаліся, перш за ўсё павінны прадаваць на карысць нацыянальнай справы.

Зразумела гэта, кожны патрапіць прылажыць свае сілы ў гэтым кірунку так, як гэтага вымагае будзе яго праца, месца, дзе ён знаходзіцца, абставіны, у якіх прыводзіць гэтую працу. Інструкцыя ці парадны тут даваць нельга, бо амаль на кожна працаўніку мае адменныя варункі працы, мае другія здольнасці і другую форму працы.

Але як „усе дарогі вядуць у Рым“, так усе спосабы і кірункі, усе заходы і старанні беларускіх устаноў і пачасовых людзей, сьведомых працаўнікоў, павінны весці да аднае мэты — нацыянальнага усведамлення.

Трэба памятаць, што тое, у большасці, робіцца трывала, што робіцца памалу. Хай праца кожнага будзе, на погляд, і маленькая, але і капля, пастаянна капаючы, астаўляе след на камені, і з малых кропляў складаецца вялікае мора.

А. Навука.

— Але мяне чамусь ня цягне на гаты, — кажа Ліда.

— Лідачка, чаму-ж ня цягне?

— Сама ня ведаю.

— Ах, Лідачка, кий гэта! Чаму-ж не павесіліца, не аддацца ўсёй душой высельлю? Ці гэта-ж часта бывае?

— Ну, добра, я буду там, дзе ты, — сказала Ліда.

II.

Радасна было на душы ў падруг, але гэта вясельле, якое адбылася ў пачатку восені, ня прынесло ім нічога добрага. Наадварот, абедзвём дзівачкам яно прынесло неспадзяванае гора. У час скокаў, яны дужа разгарачыліся і неасцярожна выйшлі прахаладзіцца на халодную веранду. Студзёны асеньні вецер зрабіў тое, што яны абедзве зашварэлі. Гэта хвароба перайшла ў абедзвюх на сухоты.

Цяпер абедзве яны былі хворыя і павінны былі памерці гэтай вясной. Гэтака думаў аб іх доктар, які лячыў іх.

Розніца ў пераносе хваробы была ў іх тая, што Алла не ляжыць у пасьцелі, а нека перамагаецца і ходзіць, а Ліду хутка хвароба аламала, і яна ляжыць у пасьцелі.

Алла чуе ў сабе яшчэ нейкую сілу, але яна ведае пра сваю хваробу, і з яе слоў можна пачуць, што яна прымырлася з тым, што памрэць. Можна яна мела якую тайную надзею, але яна не выказвае гэтага, а калі маці супакоівае яе, дык яна кажа:

— Аа, мама! Не супакоівайце мяне. Ці я-ж ня ведаю, ці я-ж ня бачу, — я сьмела гляджу на бяду і даўно прымырлася. Такая доля мая, каб памерці маладой...

Так казалася яна, і ўсе дзівіліся, а матка хутка завалася схаваць сьлезы. І ніхто ня ведаў, чым жыла Аллачка, калі ведала, што дажывае апошніе дні.

Гэта быў яе сакрэт і нікому гэта ня было ясна, толькі ёй самой.

Можна яна й верыла, што хвароба яе сьмяртэльна, можна й ня верыла. Можна, наогул, натура чалавечая

ня мела магчымасці верыць у бліскую сьмерць — ніхто таго напэўна ня ведаў.

Але яна бачыла, што падруга памірае і з вялікаю жалю ў сэрцы бачыла, што хоць дні яе злічаны, Ліда рвецца да жыцця, як тая птаха з клеткі. У гэтай барацьбе за жыццё яна трапечацца, як рыба без вады, змагаецца ні з чым, і ніякай карысці яна ў яе змагаўні.

І чуючы гэта змучанай душой, яна ўжо ня помніла пра сябе. Яе хворыя грудзі нібы-то крывей абліваліся, і сэрца яе балела ад жалю, калі яна адведвала хворую.

— Трэба падтрымліваць яе жыццё, — пра сябе думала Аллачка, — няхай яна ня ведае, што памірае. Няхай яе апошніе дні будуць скрашаны надзеяй, — няпэўнай, але ўсё-ж надзеяй.

Яна увайшла ў пакой будынку акомана, у якім ляжала хворая.

Ліда убачыла яе. Вочы яе былі блуждаючыя. Яна высока ляжала на падушцы, ўся ў белым. Яе рукі пакіліся на ўпалых грудзях. Гэта былі яе рукі, а, як лінейкі тонкія ды чорныя, аж косыць прасьветлае праз скуру. Яна ласкавай усмешкай прывітала падругу.

— Ах, Аллачка, садзіся, будзь ласкава — я табе так рада заўсёгда. Во — можа памру, дык апошніе дні бачу цябе. Не забывай мяне, родная!

— Ці табе-ж, Лідусенька, мысліць аб сьмерці? — пачала супакоіваць яе падруга. — У цябе пмат яшчэ сілы. Паляжы трохі, ды й устанеш.

— Няўжо ўстану? — Ліда аж павесялела ад слоў Аллы, і сіліе вочы яе заблішчалі.

— А ведаеш, Аллачка, як-бы добра было пакрапцець ды й устаць з пасьцелі!

Господзі! Як я хачу быць здаровай! — Яна сашчапіла рукі, аж тые хруснулі.

— А цяпер вясна пачынаецца, — казалася яна да лей, — салаціць жыццё. Помніш, мы з табой хадзілі слухаць? А як цяпер павінна быць добра ў парку, ці за дубам! Квяткоў, квяткоў шмат! А так ляжаць цяжка. Ой, дужа цяжка!

Алла спачуваючы, праз сьлёзы глядзела на па-

дружку. Ён так сама прадставіўся лес за дубам.

„Сонейка сьвеціць; косы кідае на край лесу. Квяткі, шмат квяткоў! Усё так і гаворыць аб радасці ды аб жыцці“. Вочы яе бліснулі, як толькі яна ўспомніла пра гэтае мора-квяткоў.

„А во — цяпер яна і сама, як квяткоў на тонкай травіцы, як квяткоў бяз соўнейка, і гатоў ужо скланіць голаў к поўдню ды адвешыць гэтака рана“.

А Ліда ўсё, як у горах, казалася:

— Не, я ня хачу паміраць. Я хачу жыць. Я й ня веру, каб я памёрла: я яшчэ крэпка.

Яна падняла над галавой рукі, тонкія, як лёсткі, і хутка апусціла іх. Яе пачаў душыць кашаль. Алла падала ей бутэлечку з салодкай вадой.

Выпіўшы з бутэлечкі, — бо ня мела магчымасці піць, як здаровы чалавек, а толькі па капельцы ды праз падзілачку, — яна паставіла гоную маленькую шклянечку на столік.

— Ты ведаеш, Аллачка, — хрыпючы сказала яна — я пакрапчалася была, але прастудзілася, — і Ліда ізноў пачала кашляць і барматць нешта незразумелае.

Алла убачыла, што пачынаецца гарачка.

— Ну, ляжы, ляжы ціха, Лідуся! Во — мы з табой пакрапчэем, дык ужо ўсюдох пабудзем — і пад дубам, і ў гаі, і квяткоў панарвём, колькі до, а цяпер ляжы, бо гутарка табе можа пашкодзіць.

Сказала Алла і адышлася, а Ліда і ня убачыла гэтага.

Яна ня бачыла нікога. Худыя рукі яе варушыліся, трымаючыся за коўдру. Твар разгарэўся, і на шчоках з'явіліся чырвоныя плямы. Вочы былі крыху адчынены; сухіе вусны штось шапталі радаснае.

Можна ён бачыў стары дуб, а каля дуба — гаі зялёныя, увесь у соўнечным сьвеце, а побач — квяткі, і яна, шчаслівая, збірае гэтыя квяткі...

Падыйшла старая маці ды палажыла павязку на яе галаву.

В. Бруевіч.

(Канец будзе).

МЕНСКАЕ ЖЫЦЦЕ.

3 прычыны Новага Году (па старому стылю), Чарговы нумар газ. „Беларусь“ выйдзе у пятніцу, 16-га студзеня. У новую мястовую думу кандыдатуры ў члены магістрату выстаўляюць: ад расійскай партыі — Вошчынін, ад польскай — Павлюць (доктар), ад жыдоў — Хурцін і Каплан.

Для рэгістрацыі насялення апошні тэрмін намечаны 25 студня, пасля чаго будзе штрафаваньне.

Магістрат звярнуўся ў упраўленьне менскага округу з мэмарандумам, у якім сказана, што аддзел апалу магістрату болей ня можа выдаваць дроў для вайсковых часцей, дзеля таго, што фінансавыя варункі не пазваляюць адпусьціць дроў нават мястовым установам і прадпрыемствам. Вайсковы часцяма магістрат выдаў дроў на мільён марак.

Многія прыватныя і грамадзянскія установы ў звязку з падзеннем курсу польскай маркі паставілі павялічыць сваім служачым пэнсію на 30—60%. У некаторых прадпрыемствах пэнсія выплачваецца ў царскіх рублёх.

Паднято пытаньне аб павялічэньні пэнсіі служачым магістрату. Упраўленьне „Усходніх зямель“ праектуе выплату пэнсіі сваім чыноўнікам у царскай валюце.

Гандлёвы рынак у Менску перажывае апошнімі днямі вялікі крызіс. Катастрафічнае становішча з валютай давяло да таго, што заграначныя і варшаўскія купцы патрабуюць грошы за тавары толькі заграначнай або царскай валютай. Недастатак яе выдэе да таго, што мясцовыя гандляры утрымліваюцца ад пакупкі тавараў. Адначасна мясцовыя аптавікі не прадаюць тавараў розьнічным гандляром, маючы на мэце, што чым далей, тым болей заробіць яны будучы мець за свае тавары. У звязку з гэтым, гандляры вельмі павялічваюць цэны на свае тавары, арыентуючыся тым, што польская марка панізілася на 50%, дык цэны на ўсе тавары падняліся ў два разы. Навет тады, калі курс маркі на біржы вышэй паўрубля, розьнічныя гандляры ня цэняць яго вышэй, бо тут граюць ролю спекуляцыйныя апэтыты.

Наогул, у параўнаньні з мінулым месяцам, у Менск прыбывае куды меней тавараў. Вельмі мала ў Менску цукру і селядцоў. Цукар можна дастаць па 40—45 марак фунт, селядцы 17—20 марак. Зусім няма ў продажы амерыканскага лоў, а пяснае масло прадаецца па 20—15 марак фунт. Вельмі паменшыліся ў горадзе запасы бакалей і галіянтэрэй. Бадай на 200% ўздаражалі фарбы. Сахарны прадаецца толькі на царскіх грошх—1800—1900 руб. кілё.

У будучыне чакаюць яшчэ большага павялічэньня цен на ўсе тавары. Пашта адчынена гэтымі днямі вось у якіх пунктах: у Стоўблах і Койданава—Менск, округу і Буцлаве—Віленскага округу.

Цяплая бялізна, адтрыманая ў ліку 26.000 камплектаў для раздачы сярод бяднейшага насяленьня Менску, гэтымі днямі будзе раздавацца. Утворана спецыяльная камісія ў складзе прадстаўнікоў двух ад палякоў, аднаго ад беларусаў і аднаго ад жыдоў.

У хуткім часе пачнуць зноў працаваць у Менску зачыненыя цяпер майстэрні пры чыгуны. Патрэбныя варштаты і матэрыялы будучы вылісаны з заграначны.

На біржы курс польскай маркі рапейшы—53 руб. за 100 марак. На польскія маркі зусім няма запатрабаваньня. Вялікае запатрабаваньне на царскіх рублі і нямецкія маркі. Цяпер іх на біржы вельмі мала. За 500-кі плацяць 880—890 мар. польскіх. Ост-рублі на 2—30% даражэй нямецкіх марак.

Танныя абеда для бедных дзяцей выдаюцца ва ўсім менскім округе ў ліку 65.000. Цяпер прыняты меры да таго, каб плата за абеда была паменшана з 30 да 15 фенінгаў.

Малако прадаецца па 8 марак кварта.

Урадовае абвешчэньне.

Скарбовая ізва ў Менску падае да агульнага ведама, што подлуг загаду міністэрства фінансаў, вываз царскай валюты з Усходніх Зямель у б. Конгрэсовую Польшчу строга забараняецца. Дазваляецца на вываз грошай у рублё-

КИНЕМАТОГРАФ

„МОДЕРН“

Францисканская ул.

КИНЕМАТОГРАФ

„ЛЮКС“

Доминиканская ул.

вай валюце з Усходніх Зямель у Варшаву можа выдаваць толькі міністэрства фінансаў.

Невыпаўненне гэтага загаду будзе карацца адміністрацыйным чынам.

1. Петрашэўскі
Дырэктар Скарбовай Ізб.
3. Чаркуніч
Кіраўнік Крэдытнага Аддзела.

Допісы.

Случкі павет. З прыездам у Слуцк, я пастараўся звярнуць увагу на арганізацыю павятовай школьнай рады Случчыны. Ня маючы магчымасці з клікаць сход беларусаў, я залажыў касовую раду, аб чым паслаў паперу Беларускаму Камітэту ў Менск і павятоваму старасце. Спадзяюся што праца пойдзе.

Быў на павеце. Агульнае ўражаньне вельмі добрае. Сялянство ідзе насустрач з адчыненай душой. У кожным слове іх чутна скарга на палікоў. Відаць вялікая запужанасць сялянства, так што трэба доўга з імі гутарыць, каб пачуць шчырае слова.

У вёсцы Ліпкі, Цараўскай воласьці, вучыцель даўно ўжо пачаў знаёміць дзяцей з беларускай мовай, і ён сам вельмі спрыяе беларускаму руху, але абярнуць школу з расійскай на беларускую ня прышлося, бо школа служыць на тры вёскі і скідаюць сход было не магчыма. Тут я залажыў культурна-просветны гурток „Вясковая Зорка. На Каліды было беларускае ігрышча, Ставілі „Ангось Лата“ і „На ларозе жыцця“. Гурток мае на мэце пашыраць нацыянальную сьведомасць па суседніх вёсках, дзе будзе закладаць чытальні. У вёсцы ёсць шмат людзей асьвечаных, спрыяючых беларускаму руху, якія, мне здаецца, прынясуць многа карысьці.

У вёсках Паўстань і Волата, Цараўскай воласьці, і ў вёсцы Ісёрна, Пагоскае воласьці, удалося абярнуць расійскія школы на беларускія. Павятовы школьны інспектар згаджаецца на выкладаньне беларускай мовы толькі там, дзе вучыцель скончыў беларускія курсы. Дзеля гэтага трэба зрабіць у Случчыне настаўніцкія курсы.

У вёсцы Заградзе, Цараўскай воласьці, залажыўся беларускі коопэратыў „Гаспадар“, дзе маецца беларуская чытальня. Сялянство вельмі цікавіцца палітыкай. Вялікае значэньне мае чытаньне вершаў. Газета разыходзіцца добра. Навет у самых глухих вёсках здаралася бачыць нумары „Беларусі“.

У прадмесьці Слуцку—Востраў—заснована беларуская чытальня „Бацькаўшчына“. Знашоў у Слуцку беларускага прыхільніка святчэньніка, які ў царкве з амбонны гаварыў сялянам а Беларусі і нацыянальным адраджэньні

А. Бараноўскі

Рэдактар—Я. ЛЁСІК.

Выдавец—Часовы Беларускі Нацыянальны Камітэт.

ВНОВЬ ОТКРЫТ МАГАЗИН МАШИН Гольдмана

ул. А. Мицкевича (Захарьевская) 46. ПОКУПАЮ И ПРОДАЮ ШВЕЙНЫЕ И ПИШУЩИЕ МАШИНЫ а также граммофоны.

При магазине ремонтная мастерская. Переделываются пишущие машины с русских на польские.

Сегодня 2-ая серия.

Зигмарь

Въ картинѣ участвуютъ всѣ артисты нашумѣвшихъ картинъ.

АНОНСЪ: 3-ая серия будетъ демонстрироваться съ понедѣльника 19 января.

Курьеръ изъ Вашингтона и „Протеа“.

Сегодня на экранѣ грандіозная Американская лента

Каторжник № 17

дедетивная драма в 6 больш. частях из жизни извѣстнаго сыщика

Джоз Джонкинса.

СВЕРХ ПРОГРАММЫ: гастролі извѣстнаго манипулятора Стефана в своем оригинальномъ жанрѣ по совершенно новому репертуару.

ВЕЛІКАПОЛЬСКАЯ РЭСТАУРАЦЫЯ

== БАР ВЕЛІКАПОЛЬСКІ ==

ЗАКУСКІ ХАЛОДНЫЕ І ГАРАЧЫЕ, СЬНЕДАНЫІ, АБЕДЫ І ВЯЧЭРЫ.

Кухня здаровая і смачная.

Бар адчынены ад 9 гадзіны да 11-ай вечару.

Отэль Гарні.

Вул. Міцкевіча, рог Фэліцыянская № 36.

Беларускі рэстаран „СТЭЛЛА“

быуш. „Т-во АФЦЭРАУ“

(Міцкевічава вул. 83, проці нямецкай кірхі).

== АДЧЫНЕН ==

ЦЭНЫ: Сьнеданьне—5 мар. Абеда з 2-х страваў—8 мар. Вячэры з 2-х страваў—10 мар. і ПОРЦЫЯМІ.

АДПУСКАЕЦЦА РОЗНАЯ ГАРЭЛКА.

У часе абеда граець канцэртны квартэт ад 1 да 4 гадзіны і у вечары ад 7½ да 11 гадзіны.

Друкарня „ИНВАЛІДАУ“

адтрымала з Варшавы беларускі шрыфт розных гатункаў.

Прымаюцца заказы на друкаваньне беларускіх кніг і інш. беларускіх выданьняў.

Менскае Купецкае Таварыство

Узаемнага Кредыту

ізноў пачало сваю працу і робіць усе банковыя опэрацыі.

Часовае памяшканьне: вул. Рэйтана (Юраўская) № 6.

Касса адчынена ад 10—2 гадз. у дзень.

Тэхнічнае бюро і склад тэхнічных прыладаў.

Ю. А. Янубоускага.

Менск, Сярпухоўская, 10.

Будуоўніцкія работы. Рэмонт кватэр, механічныя і электротэхнічныя ўстаноўкі. Паравыя і газавыя машыны. Локамабілі. Рэмонт машыны. Спецыялісты—подлуг патрэбы.

Бюро адчынена ад 9 да 4 гадзін.

Гонты яловыя і асінавыя вагонамі.

Прымаецца падпіска

на 1920 г.

на штадзенную газету

„БЕЛАРУСЬ“

На 1 м-ц 20 руб. з перасылкай

17 руб. без перасылкі.

Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі:

Менск, Юбілейны дом, вул. А. Міцкевіча.

Менск. Друкарня Інвалідаў.